

Školy a školská zařízení 2023/24

Analytická část

5. Vyšší odborné školy

Obsah:

Shrnutí.....	2
Analýza	3

Shrnutí

Ve vyšších odborných školách se ve školním roce 2023/24 vzdělávalo celkem **21 676 studentů**, a sice **ve 151 školách**. Nejvíce jich ve školním roce 2023/24 bylo v Praze (35), dále v kraji Středočeském (14), Jihočeském (14) a Moravskoslezském (13); nejméně naopak v kraji Karlovarském (4). V Praze bylo také pochopitelně nejvíce studentů vyšších odborných škol (5 029). Nejmenší počet studentů vyšších odborných škol zaznamenal kraj Liberecký (206) a Karlovarský (250), v ostatních krajích bylo studentů vyšších odborných škol 666 a více.

Ve vyšších odborných školách v České republice bylo ve školním roce 2023/24 celkem 882 **studentů cizí státní příslušnosti** (tj. bez českého občanství), což je 4,1 % ze všech studentů vyšších odborných škol. Nejvyšší podíl cizinců mezi studenty vyšších odborných škol byl v Praze (8,4 %), naopak méně než 2% podíl cizinců mezi studenty vyšších odborných škol pak zaznamenal kraj Zlínský (1,2 %), Jihočeský (1,4 %) a kraj Moravskoslezský (1,7 %).

Věkové složení studentů vyšších odborných škol bylo ve školním roce 2023/24 poměrně pestré a zahrnuje 42 studentů, kterým bylo 18 let a méně (tedy ve věku, který není typický pro osoby s ukončeným středoškolským vzděláním), a naopak 32,5 % studentů ve věkové skupině 25 let a více, která již není pro účast v bakalářské a jí odpovídající úrovni studia tak obvyklá. Desetina studentů byla dokonce ve věku 40 let a více. Lze předpokládat, že starší studenti již pracují a potřebují si dodělat potřebnou kvalifikaci, zejména je-li dána zákonem, popř. se rekvalifikují před změnou profese. S tím souvisí i zjištění, že zatímco mezi studenty v denní formě vzdělávání bylo zahrnuto 93,7 % studentů ve věku do 24 let, mezi studujícími jinou formou vzdělávání činil tento podíl jen 26,9 % a téměř tři čtvrtiny (73,1 %) těchto studentů již byly ve věku 25 let a více.

Ve školním roce 2023/24 byl nejvyšší počet studentů vyššího odborného vzdělávání zapsaný ve skupině oborů **zdravotnictví** (6 956) a dále ve skupině oborů **pedagogiky, učitelství a sociální péče** (6 425). Ostatní skupiny oborů již zaznamenalo vždy méně než 2 000 studentů (od 101 po 1 717).

Přitom **za posledních pět let** došlo ve **zdravotnických oborech** ke zvýšení počtu studentů o 24,1 % a ve vzdělávacích o 43,3 %. Ještě větší navýšení v relativním vyjádření zaznamenala skupina oborů **umění a užité umění** (o 50,0 %). Kromě toho se zvýšil počet studentů **zemědělských a lesnických** oborů (o 17,4 %) a **právních a veřejnoprávních** oborů (o 5,9 %). V ostatních skupinách oborů s více než stem žáků došlo naopak ke snížení počtu studentů, nejvíce ve skupině oborů publicistika, knihovnictví a informatika (o 51,9 %) a ekonomika a administrativa (o 40,2 %). Mezi skupinami oborů, které zaznamenaly snížení počtu studentů, byla též skupina oborů z oblastí strojírenství a strojírenské výroby (o 12,5 %).

Vzhledem k převaze studentů oborů ze skupiny zdravotnictví a ze skupiny pedagogiky, učitelství a sociální péče není překvapivé, že celkově **mezi studenty** vyšších odborných škol **převažovaly ženy nad muži**. Ve školním roce 2023/24 tvořily více než tři čtvrtiny všech studentů (77,4 %). Rovněž **mezi učiteli** vyšších odborných škol převažovaly ženy nad muži (tvořily 68,0 %), a to ve větší míře, než jak tomu bylo u středních škol (zde tvořily tři pětiny). Podíl žen mezi učiteli má přitom se zvyšující se úrovní vzdělávání tendenci spíše klesat. Nejen u genderového složení studentů, ale též učitelů tak pravděpodobně hraje roli relativně větší zastoupení oborů typických pro ženy ve vyšších odborných školách.

Analýza

Vyšší odborné školy patří spolu s vysokými školami do tzv. terciárního vzdělávání a v mezinárodní klasifikaci ISCED 2011 spadají do úrovně 6 (bakalářská a jí odpovídající úroveň)¹. Předpokladem pro vstup do terciárního vzdělávání je úspěšné složení maturitní zkoušky na střední škole. Absolventi vyššího odborného vzdělávání získávají titul diplomovaný specialista (DiS.)

Ve vyšších odborných školách se ve školním roce 2023/24 vzdělávalo celkem 21 676 studentů, a sice ve 151 školách². Tři pětiny (60,0 %) se jich vzdělávaly ve školách veřejného zřizovatele, necelá třetina ve školách soukromých (32,8 %) a 7,2 % ve školách církevních. Tři pětiny studentů (60,8 %) se vzdělávaly denní formou vzdělávání a dvě pětiny jinou formou (39,2 %).

Na jeden plný úvazek učitele připadalo ve školním roce 2023/24 v průměru 16,5 studenta. Přitom ve školách s veřejným zřizovatelem připadalo na jednoho učitele méně studentů (v průměru 15,2), než jak tomu bylo ve školách s církevním zřizovatelem (19,4 studenta) i ve školách se soukromým zřizovatelem (18,9) – viz tabulku 5.1. Pokud se jedná o genderové složení, 68,0 % ze všech plných úvazků učitelů zaujímaly ženy. Jedná se o vyšší podíl, než jaký byl zjištěn u konzervatoří (50,6 %) i středních škol (60,0 %). V základních a mateřských školách byl však ještě vyšší (83,8%, resp. 99,3 %).

Tab. 5.1 Vyšší odborné školy - počet škol, studentů a učitelů celkem a dle zřizovatele školy (2023/24)

zřizovatel	školy		studenti		učitelé ^{*)}		studentů na 1 učitele
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
veřejný	101	66,9	13 008	60,0	856,0	65,2	15,2
soukromý	41	27,2	7 102	32,8	375,3	28,6	18,9
církevní	9	6,0	1 566	7,2	80,6	6,1	19,4
celkem	151	100,0	21 676	100,0	1311,9	100,0	16,5

^{*)} přepočtení na počet plných úvazků, neboli plně zaměstnané učitele

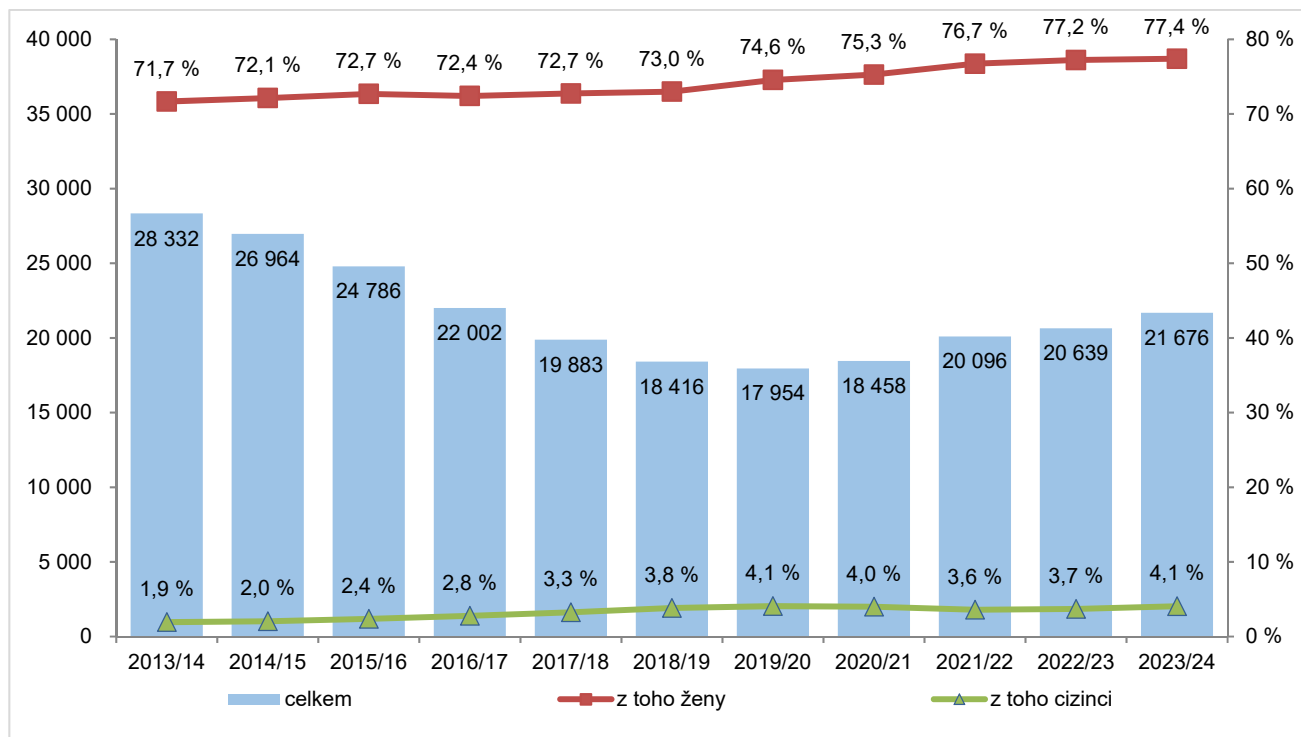
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Výše bylo uvedeno, že počet žáků v základních školách měl v posledních deseti letech vzestupnou tendenci, pouze mezi posledními dvěma školními roky žáků ubylo. Počet žáků ve středních školách v prvních pěti letech posledního dekády klesal, poté naopak stoupal. Zde lze poznamenat, že ještě výrazněji než počet žáků středních škol **klesal počet studentů vyšších odborných škol**, a sice z 28 332 studentů ve školním roce 2013/14 na 17 954 studentů ve školním roce 2019/20. Poté však začal růst a do školního roku 2023/24 vzrostl na 21 676 žáků (tj. o 20,7 %). Počet škol od září 2014 do září 2022 klesal (ze 182 na 150), v posledním roce se však o jednu zvýšil na 151.

Vzhledem k tomu, že vyšší odborné školy nabízejí v první řadě obory zdravotnické a pedagogické, jsou mezi studenty stabilně ve vysoké míře zastoupeny **ženy**. Podíl žen přitom od školního roku 2013/14 téměř soustavně mírně stoupal, a sice ze 71,7 % na 77,4 % ve školním roce 2023/24. Pokud se jedná o podíl **cizinců** mezi studenty vyšších odborných škol, v čase stoupal ze 1,9 % ve školním roce 2013/14 na 4,1 % ve školním roce 2019/20, během dalších dvou školních roků o půl procentního bodu klesl, do školního roku 2023/24 se však opět dostal na úroveň 4,1 % – viz graf 5.1.

¹ Podle klasifikace ISCED se vzdělávání na mezinárodní úrovni dělí na vzdělávání v raném dětství (ISCED 0), primární vzdělávání (ISCED 1), nižší sekundární vzdělávání (ISCED 2), vyšší sekundární vzdělávání (ISCED 3), postsekundární neterciární vzdělávání (ISCED 4), krátký cyklus terciárního vzdělávání (ISCED 5) a terciární vzdělávání (ISCED 6–8). Více viz zde: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

² Školou je myšlen právní subjekt s jedním ředitelstvím, které může zahrnovat více odloučených pracovišť, jakož i více úrovní a druhů vzdělávání.

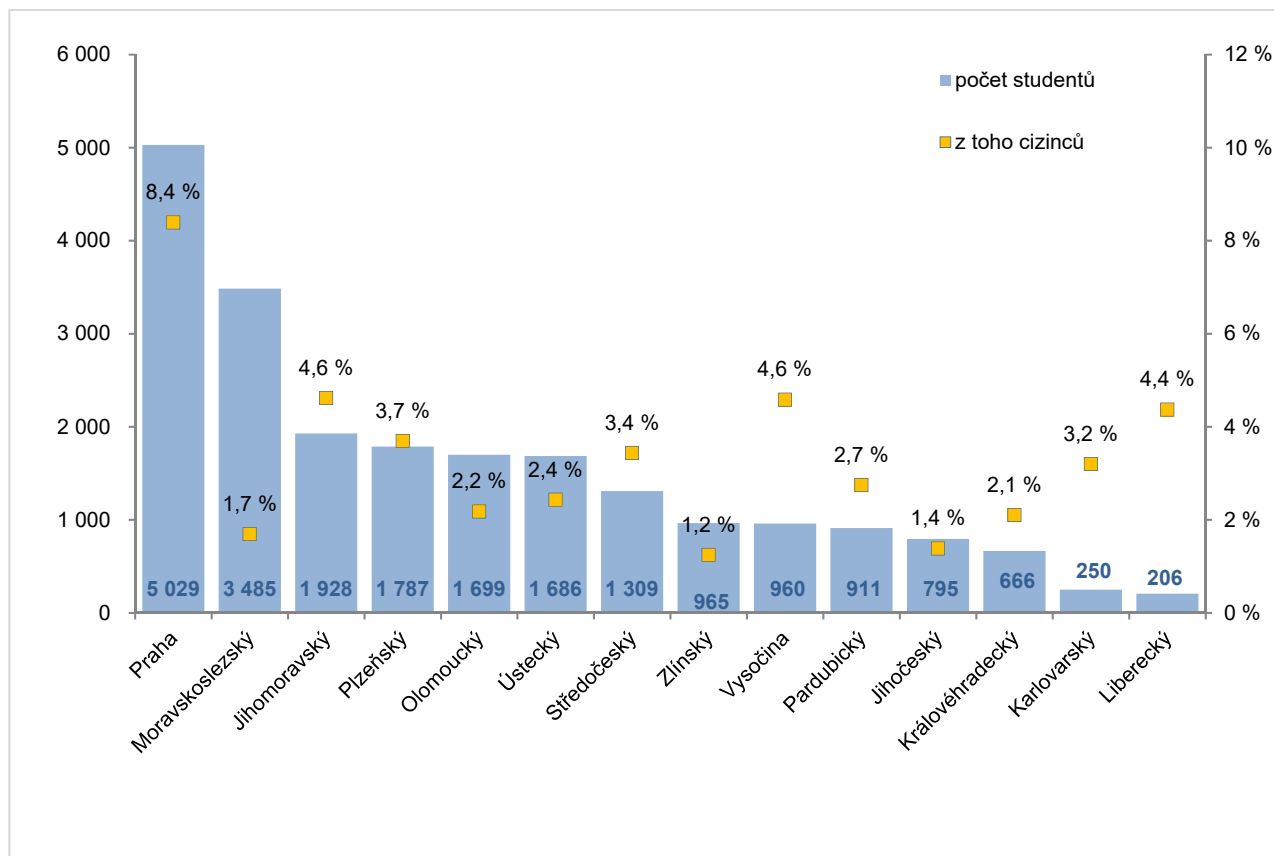
Graf 5.1 Vyšší odborné školy – vývoj počtu žáků a z toho podílu dívek a cizinců (2013/14 – 2023/24)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Vyšší odborné školy je možné studovat ve všech krajích České republiky. Nejvíce jich ve školním roce 2023/24 bylo v Praze (35), dále v kraji Středočeském (14), Jihočeském (14) a Moravskoslezském (13); nejméně naopak v kraji Karlovarském (4). V Praze bylo také pochopitelně nejvíce studentů vyšších odborných škol (5 029) i nejvyšší podíl cizinců z těchto studentů (8,4 %). Nejmenší počet studentů vyšších odborných škol zaznamenal kraj Liberecký (206) a Karlovarský (250), v ostatních krajích bylo studentů vyšších odborných škol 666 a více. Méně než 2% podíl cizinců mezi studenty vyšších odborných škol pak zaznamenal kraj Zlínský (1,2 %), Jihočeský (1,4 %) a kraj Moravskoslezský (1,7 %), kde bylo hned po Praze nejvíce studentů vyšších odborných škol (3 485) – viz graf 5.2. Doplňme, že celkem bylo ve vyšších odborných školách v České republice 882 studentů cizí státní příslušnosti³, což je 4,1 % ze všech studentů vyšších odborných škol.

³ Mezi žáky s cizím státním občanstvím se nezapočítávají žáci s českou a jinou státní příslušností – každý žák je veden jen pod jednou státní příslušností.

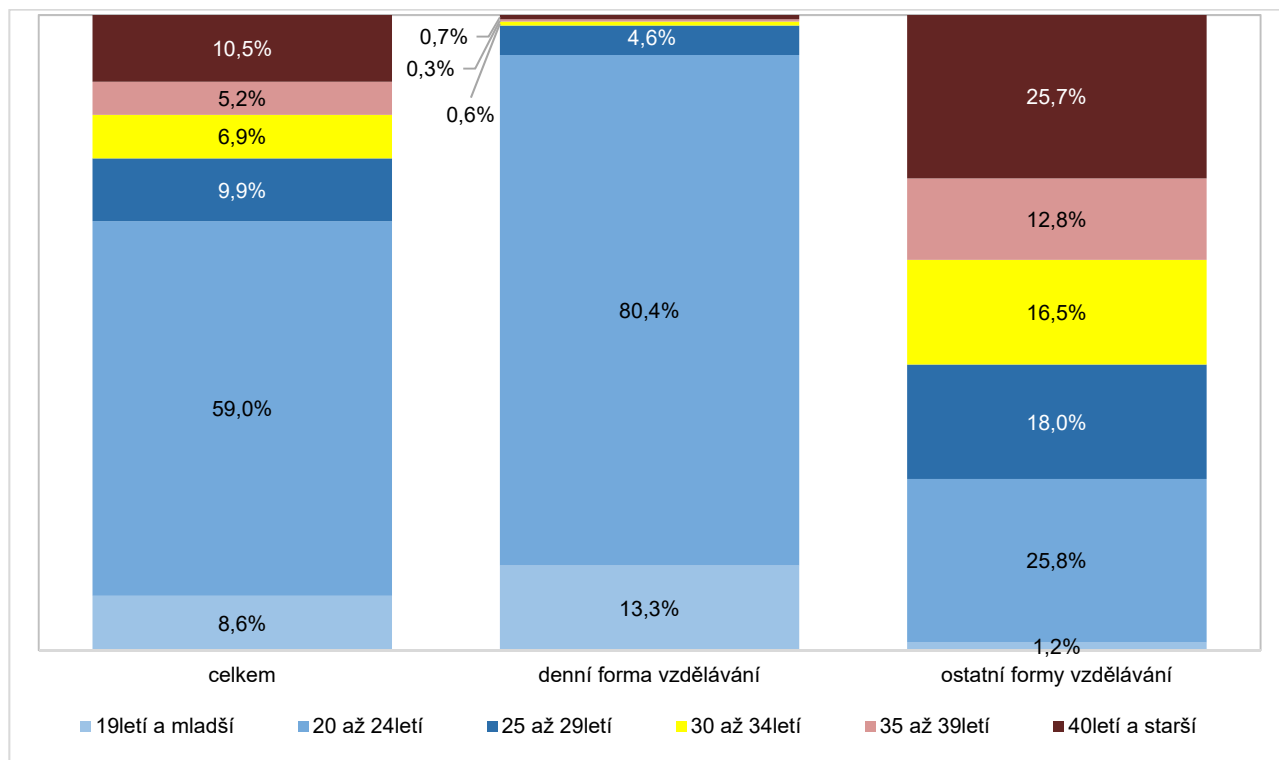

Graf 5.2 Vyšší odborné školy – počet studentů a podíl cizinců dle kraje sídla školy (2023/24)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

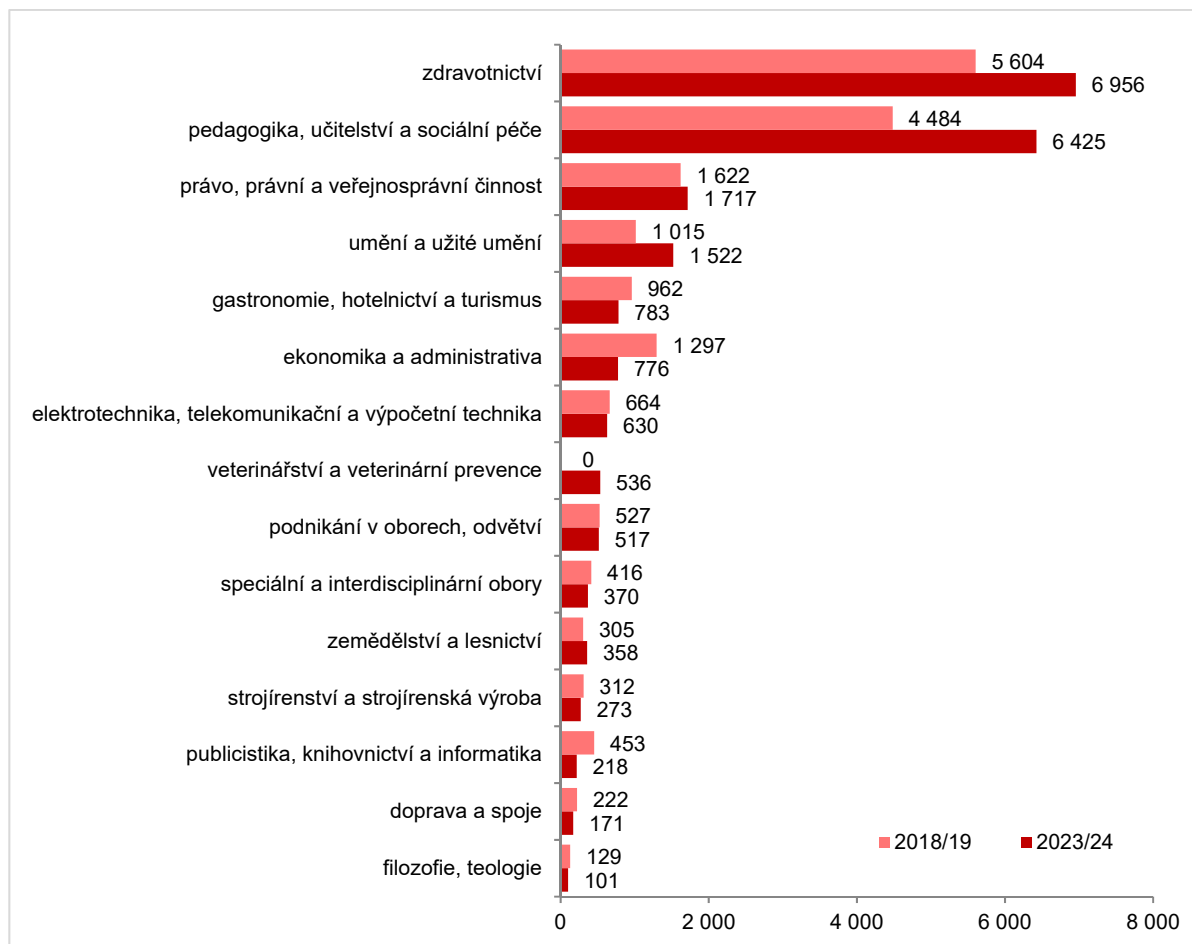
Mezi studenty vyšších odborných škol bylo ve školním roce 2023/24 celkem jen 37 studentů se **zdravotním postižením**. Z celkového počtu studentů vyšších odborných škol tvořili jen 0,2 %, což je shodný podíl jako v minulém školním roce.

Graf 5.3 ukazuje rozložení studentů vyšších odborných škol ve školním roce 2023/24 **dle věku** celkem a v dělení na denní a ostatní formy vzdělávání. Jak je patrné, věkové složení studentů vyšších odborných škol bylo poměrně pestré a zahrnuje 42 studentů, kterým bylo 18 let a méně (tedy ve věku, který není typický pro osoby s ukončeným středoškolským vzděláním) a naopak 32,5 % studentů ve věkové skupině 25 let a více, která již není pro účast v bakalářské a jí odpovídající úrovni studia tak obvyklá. Desetina studentů byla dokonce ve věku 40 let a více. Lze předpokládat, že starší studenti již pracují a potřebují si dodělat potřebnou kvalifikaci, zejména je-li dána zákonem, popř. se rekvilifikují před změnou profese. S tím souvisí i zjištění, že zatímco mezi studenty v denní formě vzdělávání bylo zahrnuto 93,7% studentů ve věku do 24 let, mezi studujícími jinou formou vzdělávání činil tento podíl jen 26,9 % a téměř tři čtvrtiny (73,1 %) těchto studentů již byly ve věku 25 let a více.

Graf 5.3 Vyšší odborné školy – rozdělení studentů dle věku celkem, v denní formě vzdělávání a v ostatních formách vzdělávání (2023/24)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf 5.4 uvádí počty studentů vyššího odborného vzdělávání ve školních rocích 2018/19 a 2023/24 dle skupin oborů vzdělávání. Zahrnuje pouze obory s více než 100 studentů ve školním roce 2023/24. Jak je patrné, v obou školních rocích byl nejvyšší počet studentů vyššího odborného vzdělávání zapsaný ve skupině oborů **zdravotnictví** (ve školním roce 2023/24 celkem 6 956) a dále ve skupině oborů **pedagogiky, učitelství a sociální péče** (ve školním roce 2023/24 celkem 6 425). Přitom za posledních pět let došlo ve zdravotnických oborech ke zvýšení počtu studentů o 24,1 % a ve vzdělávacích o 43,3 %. Ještě větší navýšení v relativním vyjádření zaznamenala skupina oborů umění a užité umění (o 50,0 %). Kromě toho se zvýšil počet studentů zemědělských a lesnických oborů (o 17,4 %) a právních a veřejnoprávních oborů (o 5,9 %). V ostatních skupinách oborů znázorněných v grafu 5.4 došlo ke snížení počtu studentů, nejvíce ve skupině oborů publicistika, knihovnictví a informatika (o 51,9 %) a ekonomika a administrativa (o 40,2 %). Mezi skupinami oborů, které zaznamenaly snížení počtu studentů, byla též skupina oborů z oblastí strojírenství a strojírenské výroby (o 12,5 %).

Graf 5.4 Vyšší odborné školy – počet studentů dle oboru vzdělávání (pouze obory s více než 100 žáků)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Vzhledem k převaze studentů oborů ze skupiny zdravotnictví a ze skupiny pedagogiky, učitelství a sociální péče není překvapivé, že celkově mezi studenty vyšších odborných škol **převažovaly ženy nad muži**. Jak je výše uvedeno, ve školním roce 2023/24 tvořily více než tři čtvrtiny všech studentů (77,4 %). Rovněž **mezi učiteli** vyšších odborných škol převažovaly ženy nad muži (tvořily dvě třetiny, tedy 68,0 %), a to ve větší míře, než jak tomu bylo u středních škol (zde tvořily tři pětiny). Podíl žen mezi učiteli má přitom se zvyšující se úrovní vzdělávání tendenci spíše klesat. Nejen u genderového složení studentů, ale též učitelů tak pravděpodobně hraje roli relativně větší zastoupení oborů typických pro ženy ve vyšších odborných školách.